

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز

دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه جغرافیا

پایان نامه ای برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.Sc)

(رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری)

عنوان:

بررسی و سازماندهی مبلمان شهری ارومیه مطالعه موردی خیابان خیام

استاد راهنما:

دکتر اکبر پرهیزکار

استاد مشاور:

دکتر فرهاد حمزه

نگارش:

سلمان ضرابی

زمستان ۹۰

ISLAMIC AZAD UNIVERSITY

Central Tehran Branch

Faculty of Literature and Humanity sciences Department of Geography

(M.A) Thesis

On: Geography and Urban Planning

Subject:

**Study of Urban furniture in urumia city
case study:khaiam town**

Thesis Advisor:

Dr. Akbar Parhizkar

Consulting Advisor:

Dr. Farhad Hamzeh

By:

Salman zarrabi

Winter :۲۰۱۲

تشکر و سپاس گذاری

فداوند را سپاس می گویم که به من فرصت داد تا عمر خود را در راه
تصیل علم و دانش سپری کنم و همواره استادانی دلسوز و فرزانه بر سر
راهم قرار داد تا در این راه دراز و بی پایان علم جوئی ، راهنمای راهم و
تسکین آتش سیری ناپذیرم باشند .

به امید آنکه به یاد خورشید تابان راهم، شمع کوچکی بر سر راه تشنگان دیگر باشم .

با تشکر از ؛

**راهنمای دلسوز و فرزانه ، مشوق واقعی راه علم،
استاد ارجمندجناب آقای دکتر اکبر پرهیزگار و**

جناب آقای دکتر فرهاد حمزه

خورشید تابان زندگیم مادرم

ماه پر فروغ زندگیم پدرم

امید بخش مسیر زندگیم همسرم

ویگانه دخترم آی سل

بسمه تعالی

تعهد اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب سلمان ضرابی دانشجوی کارشناسی ارشد رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری با شماره دانشجویی ۸۸۰۶۵۰۹۱۶۰۰ اعلام می نمایم که کلیه مطالب مندرج در این پایان نامه با عنوان: بررسی مبلمان شهری ارومیه منطقه مورد مطالعه خیابان خیام حاصل کار پژوهشی خود بوده و چنانچه دستاوردهای پژوهشی دیگران را مورد استفاده قرار داده باشم، طبق ضوابط و رویه های جاری، آن را ارجاع داده و در فهرست منابع و مآخذ ذکر نموده ام. علاوه بر آن تأکید می نمایم که این پایان نامه قبلاً برای احراز هیچ مدرک هم سطح، پایین تر یا بالاتر از آن نه شده و در هر زمان خلاف آن ثابت شود، بدینوسیله متعهد می شوم، در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام توسط دانشگاه، بدون کوچکترین اعتراض آن را بپذیرم.

تاریخ و امضاء

بسمه تعالی

در تاریخ / / ۱۳۹۰

دانشجوی کارشناسی ارشد آقای سلمان ضرابی از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره

به حروف و با درجه مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

بسمه تعالی

دانشگاه آزاد اسلامی - واحد تهران مرکزی

دانشکده: ادبیات و علوم انسانی - گروه جغرافیا

XX

(این چکیده به منظور چاپ در پژوهش نامه دانشگاه تهیه شده است)

نام واحد دانشگاهی:	کد:	کد شناسایی پایان نامه :
عنوان پایان نامه: بررسی مبلمان شهری ارومیه منطقه مورد مطالعه خیابان خیام جنوبی		
نام و نام خانوادگی دانشجو: سلمان ضرابی	تاریخ شروع پایان نامه :	تاریخ اتمام پایان نامه :
شماره دانشجویی :	رشته تحصیلی: جغرافیا و برنامه ریزی شهری	
استاد / استادان راهنما:		
استاد / استادان مشاور:		
آدرس:		
تلفن:		
چکیده پایان نامه (شامل خلاصه، اهداف، روش های اجرا و نتایج به دست آمده.)		
<p>این روزها نقش مبلمان شهری در خدمت رسانی به شهروندان هر شهر بر کسی پوشیده نیست. اما مسئولین امر و دست اندرکاران امور شهری معتقدند که گذشته از امر خدمات رسانی، حفظ هویت و زیبایی سیمای شهری نیز از اولویتهای بالایی برخوردار است. چنانچه بعضاً مشاهده می شود با گسترش بی ضابطه بسیاری از شهرهای بزرگ و افزایش جمعیت رفته رفته تسلط مسئولین شهری به کنترل اوضاع اجتماعی و پرداختن به امور سیمای شهرها و ساماندهی آنها، کمتر از گذشته می شود و گاهی هویت حفظ سیمای بصری در زیر پوشش عملکردها و پاسخ به نیاز روزمره شهروندان به فراموشی سپرده می شود. در بعضی موارد نیز به جرات می توان گفت هجوم بی رویه و حساب نشده جمعیت از روستاها و شهرهای کوچکتر به شهرهای بزرگ و به ویژه کلان شهرها و در نتیجه نیاز بیشتر به خدمات شهری مناسب، باعث به وجود آمدن سیمایی نامناسب و اغتشاش در هویت و کالبد شهر می شود. بطوری که در بسیاری از موارد برای پاسخ گویی به نیاز شهروندان در امر خدمات شهری، دقت فدای سرعت شده و حفظ و هویت زیبایی به ویژه در مبلمان شهری قربانی نیازهای مقطعی و نسنجیده می شود.</p> <p>برنامه ریزی در خصوص طراحی فضاها و مبلمان شهری یکی از اصول است که مسئولان و مدیران با آن سرو کار دارند. بررسی و تحلیل طراحی فضاها و مبلمان شهری و یافتن نقاط ضعف و قوت و ارائه پیشنهادات و راهکارهای علمی و عملی برای تقویت نقاط ضعف طرحهای شهری و همچنین هماهنگی میان بخشها با به فعل درآوردن پتانسیلهای موجود در رأس مدیریت امور شهری قرار دارد که موضوع این رساله می باشد. در این پایان نامه سعی شده است تا پس از بررسی و تحلیل فضاها و مبلمان شهری به ارزیابی وضعیت اقتصادی شهر و افزایش مطالعات در راستای بهبود طراحی شهری، رعایت استانداردها و اصول فنی در طراحی شهری و همچنین مقایسه وضع موجود با استانداردهای جهانی می باشد. امید دارم پس از اتمام این پایان نامه به نتایج مطلوب در جهت نیل به شهر مطلوب و ایده آل دست یابیم.</p>		

مناسب نیست

تاریخ و امضاء

مناسب است

نظر استاد راهنما برای چاپ در پژوهش نامه دانشگاه

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

چکیده

فصل اول: کلیات تحقیق

- ۱- مبانی نظری ۱
- ۱-۱- طرح موضوعی و تشریح موضوع مطالعه ۱
- مقدمه ۱
- ۱-۲- بیان مسأله: ۳
- ۱-۳- ضرورت و اهمیت تحقیق: ۶
- ۱-۴- تبیین اهداف مطالعه : ۷
- ۱-۵- فرضیات: ۸
- ۱-۶- روش‌های تجزیه و تحلیل اطلاعات: ۸
- ۱-۷- مشکلات تحقیق: ۹
- ۱-۸- ساختار مسأله: ۹

فصل دوم: ادبیات موضوع و مفاهیم نظری

- تاریخچه شهر سازی ۱۱
- ۱-۲- مقدمه : ۱۱
- ۲-۲- اصطلاحات فنی مربوط به مبلمان شهری : ۱۴
- ۳-۲- تعاریف کلی مبلمان شهری: ۱۵
- ۴-۲- طراحی محیطی ونمای شهری : (سیما و منظر شهر) ۱۶
- ۵-۲- مبلمان و تجهیزات شهری : ۱۶

- ۶-۲- رنگ مناسب برای مبلمان شهری: ۱۷
- ۷-۲- خیابان: ۱۸
- ۱-۷-۲- هویت بخشی در طراحی منظر خیابانی (منظر شهری): ۱۹
- ۲-۷-۲- ملاحظات طراحی شهری در شهر: ۲۰
- ۳-۷-۲- تجهیزات خیابانی هماهنگ : ۲۰
- ۸-۲- مقیاس انسانی و تناسبات: ۲۱
- بررسی تاریخی: ۲۱

فصل سوم: بررسی استانداردها و مقاومت فیزیکی و کارایی مبلمان شهری "تبیین وضع مطلوب"

- ۳-۱- بررسی استانداردها و مقاومت فیزیکی و کارایی مبلمان شهری "تبیین وضع مطلوب" ۲۴
- ۳-۲- معیارها، ضوابط، ملاحظات و استانداردها در طراحی عناصر مبلمان شهری: ۲۵
- ۳-۲-۱- طرح موضوعاتی در سیمای شهر و خیابان: ۲۵
- ۳-۲-۲- میزان روشنایی: ۲۶
- ۳-۲-۳- نور پردازی و منابع نوری: ۲۷
- ۳-۲-۴- انواع منابع نوری: ۲۸
- ۳-۲-۵- نور پردازی: ۳۰
- ۳-۲-۶- اهمیت و ایمنی: ۳۰
- ۳-۲-۷- فاکتورهای مهم در تجهیزات روشنایی: ۳۱
- ۳-۲-۸- حفاظت و نگهداری: ۳۱
- ۳-۳- شبکه و حصار روی درخت: ۳۲
- ۳-۳-۱- حصار : ۳۲

- ۳۳ ۳-۳-۲ شبکه دور درخت:
- ۳۷ ۳-۴-۳ تابلوهای شهری:
- ۳۷ ۳-۵-۳ سطل های زباله :
- ۴۰ ملاحظات فنی:
- ۴۱ مواد:
- ۴۲ پوشش:
- ۴۶ نگهداری:
- ۴۷ ملاحظات اقتصادی:
- ۴۷ ۳-۶-۳-۱ کف سازی :
- ۴۷ ۳-۶-۱-۱ اهمیت و نقش کفپوش ها در فضاهای شهری:
- ۴۸ ۳-۶-۲-۲ انواع گوناگون زمین
- ۴۹ ۳-۶-۳-۳ الگوی سنگ فرش:
- ۵۰ ۳-۶-۳-۱-۱ رج چینی:
- ۵۰ ۳-۶-۳-۲-۲ بافت سبدي:
- ۵۰ ۳-۶-۴-۲ انواع کف پوش ها:
- ۵۰ ۳-۶-۴-۱-۱ آسفالت:
- ۵۱ ۳-۶-۴-۲-۲ سنگفرش های بتنی:
- ۵۱ ۳-۶-۴-۳-۳ سنگ فرش و قطعات سنگی:
- ۵۱ ۳-۶-۴-۴-۴ زمین های سفالی:
- ۵۳ ۳-۶-۴-۵-۵ سنگفرشی سنگی:

- ۳-۷ گلدان و گلجای : ۵۳
- ۳-۷-۱ گلدان (FLOWER BOX) : ۵۴
- ۳-۷-۲ گلجای (PLANTER) : ۵۴
- ۸-۳ تابلوهای تبلیغاتی: ۶۳
- ۳-۸-۱ انواع تابلو ها و علائم: ۶۴
- ۳-۸-۲ تابلو ساختمان: ۶۶
- ۳-۸-۳ تابلو ایستاده: ۶۶
- ۳-۸-۴ تابلو موقت: ۶۷
- ۱-فرم و تناسب تابلو و پایه: ۷۳
- ۲- طراحی عناصر و جزئیات : ۷۴
- ۳-گرافیک: ۷۴
- ۷۵ خصوصیات محل نصب
- ۷۵ خصوصیات اندازه تابلو
- ۷۵ خصوصیات اندازه حاشیه
- ۷۶ خصوصیات میزان تردد
- ۷۶ تعداد تابلوها در ارتباط با محیط اطراف
- ۷۶ مشخصات تابلو و تاثیر آن بر هویت فضاهای موجود شهری
- ۷۷ مشخصات تابلو در ارتباط با نمای ساختمان
- ۷۷ کیفیت نصب تبلیغات
- ۷۷ امکانات تعمیر نگهداری، نصب و بر چیدن علائم یا سطوح تبلیغ

- ۷۸.....اندازه تابلوهای شهری:
- ۷۹.....اندازه حروف در تابلوهای شهری:
- ۷۹.....مبانی تدوین ضوابط و مقررات برای تابلوهای تبلیغاتی:
- ۷۹.....خوانایی:
- ۸۰.....زیبایی:
- ۸۰.....زیبایی محیط شهری:
- ۸۰.....دوام و قابلیت نگهداری:
- ۸۰.....ایمنی:
- ۸۰.....محدود اثر ضوابط و مقررات تابلوهای تبلیغاتی در سطح شهر:
- ۸۱.....محدوده‌های مجاز:
- ۸۱.....محدوده‌های ویژه:
- ۸۱.....موقعیت مکانی تابلو:
- ۸۲.....محل نصب تابلو:
- ۸۳.....زاویه نصب:
- ۸۳.....مساحت سطح تبلیغ تابلو:
- ۸۴.....تابلوهای بزرگ یا بیلبوردها:
- ۸۴.....تابلوهای روی بام:
- ۸۴.....ارتفاع سطح زیر تابلو:
- ۸۵.....خصوصیات پایه ای:
- ۸۵.....امکانات تعمیر و نگهداری، نصب و برچیدن علائم سطوح تبلیغ:

- ۸۵.....ملاحظات ایمنی پیاده:
- ۸۶.....مشخصات اجرایی و مصالح تابلو:
- ۸۶.....کیفیت مصالح بکار گرفته شده:
- ۸۷.....کیفیت ساخت و نصب سخت افزار:
- ۸۷.....اندازه حروف و حداکثر تعداد کلمات:
- ۸۸.....رنگ آمیزی تابلو:
- ۸۹.....پل روی جوی آب:
- ۸۹.....اطلاعات پایه
- ۸۹.....کاربرد:
- ۹۴.....مکان یابی:
- ۹۶.....کیوسک: لغت کیوسک از واژه ترکی kooks
- ۹۶.....کیوسک گل فروشی:
- ۹۶.....کاربرد:
- ۹۸.....ملاحظات فنی:
- ۱۰۲.....کیوسک مطبوعات:
- ۱۰۲.....اطلاعات پایه:
- ۱۰۲.....کاربرد:
- ۱۰۴.....ملاحظات فنی:

فصل چهارم : ویژگی های طبیعی و جغرافیایی

- ۱-۴- موقیعت و مساحت: ۱۳۶
- ۲-۴- ویژگی های طبیعی و جغرافیایی: ۱۳۷
- ۳-۴- مباحث اقلیمی: ۱۳۸
 - ۱-۳-۴- اقلیم سرد: ۱۳۸
 - ۲-۳-۴- معیارهای اقلیم سرد: ۱۳۸
- ۴-۴- آبهای تحت الارضی: ۱۴۰
 - ۱-۴-۴- وضعیت عمومی آب های تحت الارض: ۱۴۰
 - ۲-۴-۴- رودخانه ها: ۱۴۱
 - ۱-۲-۴-۴- رود شهر چایی: ۱۴۱
 - ۲-۲-۴-۴- دریاچه ارومیه: ۱۴۱
- ۵-۴- پوشش گیاهی: ۱۴۲
 - ۱-۵-۴- پوشش گیاهی متناسب با اقلیم: ۱۴۳
 - ۲-۵-۴- جنگل: ۱۴۳
- ۶-۴- خاک ها: ۱۴۴
- ۷-۴- سنگ: ۱۴۴
- ۸-۴- چوب: ۱۴۵
 - ۱-۸-۴- شیوه محافظت: ۱۴۶
 - ۲-۸-۴- کاربرد سنگ و چوب در مبلمان شهری ارومیه: ۱۴۷
- ۹-۴- بررسی وضع توپوگرافی منطقه ارومیه: ۱۴۸

۱۰-۴- جریان باد: ۱۴۹

۱۱-۴- رطوبت: ۱۴۹

فصل پنجم : فرضیات

۱-۵- مقدمه: ۱۵۲

۲-۵- اثبات فرضیات ۱۷۳

۱-۲-۵- فرضیه اول: ۱۷۳

۲-۲-۵- فرضیه دوم: ۱۷۴

۳-۲-۵- فرضیه سوم: ۱۷۶

۳-۵- پیشنهادات: ۱۸۲

منابع و مأخذ :

منابع فارسی ۱۸۵

منابع انگلیسی ۱۸۷

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۱-۵: بررسی تطبیقی استانداردهای رایج کفپوش باوضع موجود درشهرارومیه خیابان خیام شمالی و جنوب.....	۱۵۳
جدول ۲-۵: بررسی تطبیقی استانداردهای رایج پل روی جوی با وضع موجود در شهر ارومیه	۱۵۴
جدول ۳-۵: بررسی تطبیقی استانداردهای رایج آبخوریها با وضع موجود در شهر ارومیه - خیابان خیام	۱۵۵
جدول ۴-۵: بررسی تطبیقی استانداردهای رایج سطل زباله با وضع موجود در شهر ارومیه - خیابان خیام	۱۵۶
جدول ۵-۵: بررسی مقایسه ای استانداردهای مربوط به کیوسک تلفن با وضع موجود در نمونه مورد مطالعه	۱۵۷
جدول ۶-۵: بررسی تطبیقی استاندارد های رایج صندوق پستی با وضع موجود در شهر ارومیه	۱۵۸
جدول ۷-۵: بررسی مقایسه ای استاندارد های مربوط به کیوسک مطبوعاتی با وضع موجود در نمونه مورد مطالعه.....	۱۵۹
جدول ۸-۵: بررسی مقایسه ای استاندارد های مربوط به به سایبان با وضع موجود در نمونه مورد مطالعه	۱۶۰
جدول ۹-۵: بررسی تطبیقی استاندارد های رایج تیرک با وضع موجود در شهر ارومیه	۱۶۱
جدول ۱۰-۵: بررسی تطبیقی استانداردهای حصار و حفاظ دور درخت در ارومیه	۱۶۱
جدول ۱۱-۵: بررسی تطبیقی استاندارد های رایج پارکینک با وضع موجود در شهر ارومیه-خیابان خیام	۱۶۲
جدول ۱۲-۵: بررسی تطبیقی استانداردهای رایج نیمکت و صندلی با وضع موجود.....	۱۶۳
جدول ۱۳-۵: مبلمان خدماتی موجود و یا مورد نیاز در محورهای اصلی مورد مطالعه خیام جنوبی.....	۱۶۴
جدول ۱۴-۵: مبلمان شهری خدماتی خیابان خیام جنوبی	۱۶۵
جدول ۱۵-۵: مطالعه مبلمان موجود در خیابان ها.....	۱۶۷

- جدول ۵-۱۶: مبلمان خدماتی موجود و یا مورد نیاز در محورهای اصلی مورد مطالعه..... ۱۶۸
- جدول ۵-۱۷: مبلمان ترددی ارتباط و زیباسازی موجود و یا مورد نیاز در محورهای مورد مطالعه..... ۱۶۹
- جدول ۵-۱۸: مبلمان خدماتی موجود و یا مورد نیاز در محورهای اصلی مورد مطالعه..... ۱۷۱
- جدول ۵-۱۹: آمار خلاصه توصیفی فرضیه ها با تطابق استانداردها..... ۱۷۶
- جدول ۵-۲۰: مقادیر آزمون تی تست..... ۱۷۷
- جدول ۵-۲۱: تابلو ها و علائم..... ۱۷۹

فهرست نمودارها

صفحه

عنوان

نمودار اختلاف میان، مقادیر استاندارد و مقادیر بدست آمده به ازای هر پارامتر مورد بررسی۱۷۷

فهرست شکل ها

صفحه	عنوان
۱۷۴	تصویر شماره ۵-۱
۱۸۷	تصویر شماره ۱
۱۸۸	تصویر شماره ۲
۱۸۹	تصویر شماره ۳
۱۹۰	تصویر شماره ۴
۱۹۱	تصویر شماره ۵
۱۹۲	تصویر شماره ۶
۱۹۳	تصویر شماره ۷
۱۹۴	تصویر شماره ۸
۱۹۵	تصویر شماره ۹
۱۹۶	تصویر شماره ۱۰

چکیده:

شهرهم پدیده‌ای چند بعدی و پیچیده است و قدر مسلم آن که قبل از ساخته شدن و توسعه می‌بایست یک ایده ذهنی به عنوان پایه و بنیاد فکری بر روی خود داشته باشد. شهر سالم شهری است که به طور مستمر به ایجاد و بهبود محیط اجتماعی و منابع اجتماعی خود می‌پردازد تا به مردم امکان دهد با همکاری متقابل از تمام ظرفیت‌ها برای ساخته شدن شرایط بهتر زندگی بهره گیرند. (دانشنامه مدیریت شهری و روستائی، جمعی از نویسندگان، ۱۳۸۷: ۵۳۱)

الزام دستیابی به شهری ایده آل (پاک، روان، سبز، مدرن، فرهنگی) راهی طولانی و خطیر پیش روی ما نهاده است و تلاشی عظیم می‌طلبد، در شهر ایده آل حقوق و تکالیف در یک مجموعه قرار دارند و شهروند با انجام تکالیف خود مطالبه حقوق می‌نماید رابطه شهر و شهروند دو سویه است، انسانها شهرها را می‌سازند و شرایط شهرها در زندگی آنها تأثیر قاطع و انکار ناپذیر دارند. در زندگی شهری امروز، به ندرت می‌توان کسی را یافت که به طریقی، مبلمان شهری سر و کار نداشته باشند، تسهیلات و تجهیزات زمانی فضاهای شهری را مبلمان شهری می‌خوانند. مبلمان شهری محیط مناسبی برای زندگی و فعالیت در شهرها فراهم می‌آورد از چند دهه پیش تا کنون، آگاهیهای تازه‌ای درباره فضاهای شهری پدید آمده است و بار دیگر خیابان به عنوان فضایی برای زندگی و نه صرفاً محلی برای عبور و مرور و وسایط نقلیه، مطرح شده است. این نگرش را می‌توان بازگشتی به شیوه استفاده از خیابان پیش از تسلط خودرو دانست بدینسان تجهیزات مبلمان شهری، در همه سطوح و پیاده بر کیفیت منظر خیابان‌ها می‌افزاید و ایمنی و راحتی شهروندان را تامین می‌کند.

امروزه بسیاری از شهروندان به محیط شهر خود همانند خانه خود می‌نگرند و با علاقه، به بهداشت و نظافت آن می‌کوشند به زیبایی و مطلوبیت محیط آن نیز می‌اندیشند.

عمده ترین ویژگی مبلمان شهری، کاربرد تمام آن است. این گروه از محصولات بیشتر از هر چیز با توده محروم ارتباط مستقیم دارد.

در این پایان نامه سعی بر آن است که با طرح موضوعی مطالعه و سازماندهی مبلمان شهر ارومیه مطالعه موردی خیام گامی هر چند اندک در روشن نمودن اذهان و متوجه نمودن به نارسایی‌های موجود در مبلمان شهری برداشته شود و محیطی شایسته برای زیست شهروندان ارومیه فراهم گردد.